

W 110 rocznicę II Wystawy Higienicznej w Warszawie w 1896 r.

In memoriam of 110th anniversary of the second Hygienic Exhibition, Warsaw 1896

KAZIMIERZ DRAGAŃSKI

Polskie Towarzystwo Higieniczne – Zarząd Główny w Warszawie, ul. Karowa 31, 00-324 Warszawa

During the time immediately preceding the creation of the Warsaw Hygienic Society (1898), a group of activists editing the monthly “Zdrowie” (Health), in circulation since 1885, organized in Warsaw two greatest in eastern Europe hygienic exhibitions: the first one, in 1887, localized in the place turned thereafter into the Ujazdów Park, and the second, in 1896, placed at the crossroads of the Polna, Koszykowa, and Nowowiejska streets (at the contemporary place of the Warsaw University of Technology).

The chairman of the organizing committee was Professor Ludomir Brodowski, and the secretary – and the initiating person of both exhibitions – Doctor Józef Polak.

Many nongovernmental organizations contributed to the management of the Exhibition: Philanthropic Societies, Sporting and Medical Societies, and large industrial institutions (Railways, electric management, among others).

During the period May 15 – July 15, 1896 the Exhibition was visited by several hundred thousands citizens from all social classes.

The Exhibition was fully appreciated by the public, press, and professional medical periodicals.

Both Warsaw exhibitions organized at the end of XIX century were followed by similar events in the other Polish cities at the dawn of the next century. They attracted much interest and possibly contributed to the dissemination of hygienic rules.

Despite the long period elapsed, their precursor tales as the vehicles of promoting health is worth remembering.

W okresie poprzedzającym utworzenie Warszawskiego Towarzystwa Higienicznego w 1898 r., grupa działaczy skupionych wokół redakcji miesięcznika „Zdrowie”, ukazującego się od 1885 r. zorganizowała w Warszawie dwie największe w Europie Wschodniej Wystawy Higieniczne. Pierwszą w 1887 r. – na terenie, której powstał później Park Ujazdowski, drugą w 1896 r. – na terenie obecnej Politechniki, pomiędzy ulicami Polną, Koszykową i Nowowiejską.

Prezesem Komitetu Organizacyjnego był prof. Ludomir Brodowski, a sekretarzem i głównym inicjatorem wystawy – podobnie jak i pierwszej – był dr Józef Polak.

W jej organizacji uczestniczyły instytucje społeczne: Towarzystwa Dobroczynności, Towarzystwa Sportowe, Towarzystwa Lekarskie jak również duże zakłady przemysłowe (m.in. Kolej Żelazna, Zakłady Oświetleniowe).

W czasie trwania Wystawy w dniach 15 maja – 15 lipca 1896 r. odwiedziło ją kilkaset tysięcy osób reprezentujących wszystkie warstwy społeczne.

Zyskała ona uznanie w opinii zwiedzających, prasy jak i fachowych czasopism lekarskich.

Organizowane wystawy higieniczne zapoczątkowane w końcu XIX w. w Warszawie, znalazły naśladowictwo w innych miastach Polski na początku XX w. Wzbudzały one duże zainteresowanie społeczeństwa oraz przyczyniły się do upowszechnienia zasad higieny.

Mimo upływu czasu (110 lat) warto przypomnieć prekursorskie działania na rzecz poprawy zdrowia i jakości życia obywateli.

Zdrowie publiczne w perspektywie rozwoju polskiej wsi

Public health in the perspective of development in rural regions of Poland

LESZEK WDOWIAK, IWONA BOJAR

Zakład Zarządzania i Ekonomiki Ochrony Zdrowia, Akademia Medyczna im. Prof. Feliksa Skubiszewskiego w Lublinie, ul. Chodźki 1, 20-093 Lublin

The main aim of public health institutions including research centers and medical facilities is to preserve and improve the health of the population.

It is worth noting that in Poland, individual farmers are the largest professional group (28.7% of professionally active population). According to Polish legislation (Constitution of the Republic of Poland, National Health Program), as well as European law (European Union (EU) Resolution dated June 03, 2002), safety and health of the working population has been considered one of the priorities. EU legislation underlines the need to develop national systems for health promotion in the workplace. In Poland, due to intense economic changes in recent years, significant shifts in health related hazards have been noted.

It is estimated that in the coming 25 year period, the number of people living in rural areas will increase and modern rural lobby will develop to represent the voice of rural areas inhabitants. The role of agriculture in providing safety in the field of food and energy will increase. Ecologic farming will continue to grow along conventional methods of farming. Thanks to European funds, competitive potential of agricultural production will grow, natural environment will be preserved and conditioned, and living standards of the rural population will improve.

In the aim to fulfill expectations of the rural population and implement EU policy concerning health of the professionally active persons including individual farmers and those working in small companies in the rural areas, it is necessary to adjust functions of the public health institutions to actual needs of the society.

The goals of public health institutions should concentrate on improvement of health status of the rural population on the one hand, and, on the other, on scientific research leading to identification and elimination of hazards in the rural environment.

Instytucje zdrowia publicznego są placówkami naukowo-badawczymi i leczniczymi, które mają za zadanie działać dla utrzymania i poprawy najwyższego dobra niematerialnego, jakim jest zdrowie populacji.

Należy podkreślić, że w Polsce rolnicy indywidualni stanowią największą grupę pracowniczą (28,7% wszystkich osób pracujących). Zarówno w ustawodawstwie polskim (Konstytucja RP, Narodowy Program Zdrowia), jak również europejskim (Rezolucja Rady UE z dnia 03.06.2002 r.), bezpieczeństwo i zdrowie osób pracujących jest jednym z priorytetowych kierunków działania. W ustawodawstwie UE jednakże akcentuje się potrzebę tworzenia krajowych struktur dla wdrażania promocji zdrowia w miejscu pracy. Obecnie w Polsce obserwuje się dużą dynamikę zmian zagrożeń dotyczących osób pracujących, ilościowych i jakościowych, spowodowanych intensywnymi przemianami gospodarczymi.

Przewiduje się, że w najbliższym 25-leciu obszary wiejskie zanotują wzrost liczby mieszkańców, powstanie nowoczesne lobby wiejskie, reprezentujące interesy mieszkańców obszarów wiejskich. Wzrośnie znaczenie rolnictwa w zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego i energetycznego kraju. Obok rolnictwa konwencjonalnego wyodrębni się rolnictwo ekologiczne. Dzięki środkom unijnym poprawi się konkurencyjność sektora rolnego, poprawi się kondycja środowiska przyrodniczego i krajobrazu oraz poprawią się warunki życia ludności wiejskiej.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom populacji zamieszkującej tereny wiejskie oraz realizując założenia polityki UE dotyczące zdrowia osób pracujących, również pracujących w gospodarstwach indywidualnych oraz w małych firmach działających na wsi, należy podjąć próbę dostosowania funkcji poszczególnych instytucji zdrowia publicznego do aktualnych potrzeb.

Cele instytucji zdrowia publicznego powinny skupiać się z jednej strony wokół poprawy zdrowia populacji zamieszkującej obszary wiejskie z drugiej natomiast strony powinny rozwijać część naukowo-badawczą, która służyłaby rozpoznawaniu i eliminowaniu zagrożeń, jakie występują w środowisku życia mieszkańców wsi.

Używanie substancji psychoaktywnych przez studentów

The use of psychoactive substances by students

JANUSZ PACH

Klinika Toksykologii Klinicznej i Środowiskowej, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, os. Złotej Jesieni 1, 31-826 Kraków

An illicit drug use among students and factors determining psychoactive substance use were analysed on the bases of results of an anonymous questionnaire completed by students of several universities in Malopolska, Silesia and Pomeranian region ($n = 2823$). The survey in Cracow was performed on a group of 725 first-year students of six universities in October 2004. The students were asked to complete the questionnaire during lecture on psychoactive substances. 86% of those polled know students who use drugs, 38.3% admitted drug initiation 61.9% reported that they would need no more than one day to access drugs. Medical students ($n = 173$) reached for drugs more rarely than the others. A one year follow up survey in the medical students group ($n = 61$) was performed in 2005. An important difference was visible only in the medicines usage which became more popular after one year of studies. The percent of the students who were proposed drugs (excluding alcohol) considerably increased. As much as 94.8% of the 849 first-year students surveyed in Nowy Sacz have tried alcoholic beverages, and 32.8% have taken drugs or/and self-administered tranquilizer in their lifetime (23.7% while studying). Of the total sample ($n = 2823$), the male students reach for drugs more often than females and those not admitting Christian faith more often than Christians. First-year students aged 20 and over used psychoactive substances more often as compared to the younger students. Cocaine, tobacco and amphetamine have been considered the most addictive (those students who never took drugs considered them more addictive than the students who have experienced drug initiation). The most popular drug was marijuana. The most commonly identified reasons for not taking drugs included concern for one's health and ethical principles. Probability of drug use increase with age and in the group of students who do not believe in God.

Key words: students, psychoactive substances, drug abuse

Analizie poddano rozpowszechnienie używania substancji psychoaktywnych wśród studentów, oraz wpływ niektórych czynników związanych z ich używaniem na podstawie wyników anonimowych badań ankietowych nadesłanych z niektórych uczelni Małopolski, Śląska i Pomorza ($n = 2823$). W Krakowie badania przeprowadzono w październiku 2004 r. wśród studentów pierwszego roku metodą audytoryjną w czasie wykładu o substancjach psychoaktywnych. 83,6% spośród 725 ankietowanych studentów krakowskich szkół wyższych zetknęło się z zażywaniem środków odurzających, 38,3% badanych studentów ma za sobą inicjację narkotykową, zaś 61,9% orzekło, że na zdobycie narkotyku potrzebuje mniej niż jeden dzień. Rządziej sięgali po narkotyki osoby studiujące na kierunkach medycznych ($n = 173$). W grupie tej badanie powtórzono rok później ($n = 61$). Istotna różnica dotyczy leków, po które na drugim roku studiów sięga znacznie więcej studentów niż na roku pierwszym. Wzrósł także znacznie odsetek studentów, którzy spotkali się z propozycją zażycia substancji psychoaktywnej (z wyłączeniem alkoholu). Na podstawie badań ankietowych 849 studentów pierwszego roku studiujących w trybie dziennym w Nowym Saczu wynika, 94,8% z nich piło alkohol, a 32,8% zażywało narkotyki i(lub) leki bez wskazań medycznych (w czasie studiowania po narkotyki i(lub) leki sięgnęło 23,7%). W całej badanej próbie ($n = 2823$) częściej sięgali po narkotyki mężczyźni niż kobiety, osoby niewierzące oraz te, które będąc na I roku studiów ukończyły 20 r.ż. Za najsilniej uzależniającą uznano kokainę, tytoń i amfetaminę (osoby niesięgające po narkotyki wyżej oceniają właściwości uzależniające poszczególnych substancji). Najpopularniejszą substancją okazała się marihuana. Najczęściej wskazywanym powodem decyzji o nie zażywaniu jest troska o zdrowie i niezgoda wynikająca z zasad moralno-etycznych. Prawdopodobieństwo sięgnięcia po substancje uzależniające wzrasta z wiekiem oraz u studentów niewierzących. Zaledwie 3% badanych jest zdania, że uczelnia nie powinna podejmować żadnych kroków w celu ograniczenia spożywania substancji psychoaktywnych w środowisku studenckim.

Słowa kluczowe: studenci, substancje psychoaktywne, używanie